

Závěrečná zpráva ze studijního pobytu Akademický rok 2016 - 2017

Tato zpráva musí být předána Akademické informační agentuře DZS MŠMT po ukončení studijního pobytu. Zprávu, prosím, zašlete e-mailem na adresu aia@dzs.cz. Do předmětu e-mailu napište „Zpráva z pobytu“.

Závěrečné zprávy, jejichž autoři souhlasili se zveřejněním, jsou k dispozici na internetové adrese <http://www.dzs.cz/scripts/detail.asp?id=165>.

Osobní údaje

Jméno a příjmení studenta:	Ondřej Srba
E-mail:	ondrejsrba@gmail.com
Domácí VŠ:	Masarykova univerzita v Brně – (Univerzita Karlova v Praze)
Domácí fakulta:	Filozofická fakulta
Obor studia:	Indoevropská komparativní jazykověda – (Dějiny a kultury zemí Asie a Afriky)
Hostitelská země:	Mongolsko
Hostitelská VŠ:	Mongolská státní univerzita
Délka pobytu / Datum od - do:	(1. část) 24.4.2017 – 2.6.2017, (2. část) 19. 7. - 13. 9. 2017

Prosíme o vyjádření, zda hodláte zprávu poskytnout k uveřejnění a zda ji hodláte zveřejnit anonymně či nikoli. Zveřejnění jména a kontaktu může pomoci dalším uchazečům o studijní pobyt v zahraničí.

- Souhlasím s uveřejněním této zprávy na internetových stránkách DZS MŠMT** ano
- Souhlasím s uvedením jména u mé zprávy** ano
- Souhlasím s uvedením e-mailové adresy u mé zprávy** ano

Body pro sepsání Zprávy ze studijního pobytu

- **Zahraníční pobyt** (uveďte stručné informace o délce studijního pobytu včetně termínu, o univerzitě či pracovišti, kde jste stáž absolvovali, o Vaší činnosti spojené se studiem)
- **Před odjezdem** (informace o formalitách, které je třeba zajistit před odjezdem – víza, pojištění apod., doprava, spojení, ceny)
- **Ubytování, stravování, doprava** (druh ubytování, kvalita, způsob zajištění, cena, možnost využití studentské koleje, možnost stravování v menze)
- **Finance** (způsob výplaty stipendia, dostatečnost finančních prostředků, potřeba finanční zálohy ze soukromých zdrojů, nepředvídané náklady)
- **Volný čas** (využívání volného času, akce a služby pro studenty, přístup do univerzitních zařízení – do knihoven, k internetu apod., sportovní a kulturní příležitosti, tipy na výlety)

- **S jakými problémy jste se setkal(a) při přípravě cesty a během zahraničního studia**
- **Další komentáře a doporučení (rady a tipy pro ostatní studenty)**
- **Celkové hodnocení** (jaký přínos měla stáž pro Vaše studium, diplomový projekt, doktorskou práci, pro zlepšení jazykových znalostí apod.)

Text zprávy:

Zpráva o studijně-výzkumném stipendijním pobytu v Mongolsku v rámci mezivládních kulturních dohod MŠMT ČR, pobyt pro studenty doktorských programů

Hlavním cílem mých studijních pobytů v Mongolsku je příprava dvou doktorských prací: „Historie a orální tradice Altajských Urianchajců“ (FF UK) a „Paleografie mongolského písma“ (FF MU).

Průběh studijního pobytu

Letošní studijní pobyt v Mongolsku jsem z osobních a pracovních důvodů a s ohledem na časové rozvržení konferencí, jichž jsem se chtěl v době svého pobytu zúčastnit, rozdělil na dvě oddělené návštěvy Mongolska.

Stejně jako v předchozích letech byla přijímající institucí Mongolská státní univerzita, kontaktní osobou paní Saranceceg (Dügersürengijn Saranceceg) z Department of International relations and cooperation,¹ v letních měsících a po dobu nepřítomnosti paní Saranceceg ji zastupovala paní Šuurajn Mendbajar, vedoucí oddělení, a třetí pracovník oddělení pan Saya-Erdene. V rámci univerzity jsem přináležel na základě pozvání na Katedru antropologie, kterou jsem opakovaně navštívil a setkal se s vedoucí katedry, paní prof. Cecegdžargal.

Při první návštěvě jsem do Mongolska přicestoval na turistické vízum na 30 dní. Při druhé návštěvě jsem do Mongolska přicestoval standardně na vízum typu S (studium, výzkum) udělené Velvyslanectvím Mongolska v Praze na základě vízového povolení vyřízeného předem Oddělením mezinárodních vztahů Mongolské státní univerzity. Na základě tohoto víza jsem následně vyřizoval povolení k pobytu na příslušné období. Vzhledem k tomu, že vyřizovací proces povolení k pobytu trvá nejméně dva až tři týdny, odcestoval jsem mezitím na venkov k terénnímu výzkumu a hotové povolení k pobytu převzal až po návratu z venkova prakticky na konci pobytu. Děkuji pracovníkům Oddělení mezinárodních vztahů za ochotné vyzvednutí povolení k pobytu a jeho uchování po dobu mé nepřítomnosti v Ulánbátaru. Na venkově žádné komplikace v tomto ohledu nenastaly – je ovšem třeba u sebe mít nějaké potvrzení, že pas s vízem je uložen na imigračním úřadě, kopii pasu a víza a případně i druhý pas a potvrzení z Mongolské státní univerzity.

1.) První návštěvu Mongolska jsem provedl ve dnech 24. 4. až 23. 5. 2017. Ihned po příletu do Ulánbátaru a registraci na Oddělení mezinárodních vztahů Mongolské státní univerzity jsem se zúčastnil mezinárodní konferenci o mongolské klasické literatuře a literárním jazyce pořádané Mongolskou státní univerzitou (Mezinárodní konference při příležitosti 180-letého výročí spisovatele V. Indžannaše 27.-28. dubna 2017 v Ulánbátaru. Konferenční příspěvek "Vase of Nectar: A Preclassical Mongolian Didactic Poem" (přednesen v mongolštině). Konferenční příspěvek byl ještě před konferencí publikován ve sborníku z konference. Konference mi umožnila navázat kontakty s řadou odborníků na

1 SARANTSETSEG Dugersuren, Department of International relations and cooperation, National University of Mongolia, Ikh surguuliin gudamj-1, Sukhbaatar district, Ulánbátar-14201, Mongolia, P.O.Box -46A/523, Tel: +976-317050, Mobile: 976-99155987, Fax:+976-11-320668, E-mail: saraa3mn@yahoo.com, saraa33@num.edu.mn.

mongolskou klasickou literaturu, s nimiž jsem se doposud neznal (Prof. D. Cedev, Prof. Erdenechad, Dr. S. Ločin, Dr. V. Jandžindulam, Dr. A. Batsuuri aj.).

Bibliografická citace článku v konferenčním sborníku: SRBA, Ondřej. “Рашааны хумх” – сонгодог өмнөх үеийн нэгэн монгол сургаал шүлгийн тухай өгүүлэх нь. In Б. Хишигсүх, Г. Нарантунгалаг. Их зохиолч В.Инжаннашийн эснэний 180 жилийн ой-д зориулсан Олон Улсын эрдэм шинжилгээний хурлын эмхэтгэл. Улаанбаатар: МУИС-ийн ШУС-ийн Хүмүүнлэгийн ухааны салбарын Утга зохиол урлаг судлалын тэнхим, 2017. х. 207-231, 25 х.

Po skončení konference jsem ve dnech 1. 5. - 18. 5. prováděl výzkum v Mongolském národním archivu v Ulánbátaru za účelem dokončování dizertační práce (mongolská paleografie), přípravy edice archivních dokumentů k etnické skupině Altajských Urianchajců a studia jazykové politiky dynastie Qing (s výjimkou několika dní, které bylo nezbytné věnovat vyřizování administrativních formalit – čínská víza, jednání na univerzitě, konzultace a setkání s odborníky podobného výzkumného zaměření apod.). Výzkum v archivu, jemuž se věnuji již od roku 2009, byl nově výrazně zjednodušen zveřejněním vyhledávacího systému pro vyhledávání ve všech inventářích archivu na internetu (<http://43.228.129.159/uta>). Víkendové dny jsem věnoval setkáním se známými, seznamování se s nově vydanou literaturou a nákupu starších i nových knih. Ve dnech 12. - 15. května jsem vyjel na krátký terénní výzkum do sumu Batširét v ajmagu Chentij, kde jsem se věnoval dokumentaci místní orální historie tamních Burjátů.

Při návratu z první části pobytu jsem z Mongolska přejel ve dnech 22. 5. - 23. 5. vlakem do hlavního města AO Vnitřní Mongolsko v Číně. Tam jsem se věnoval především nákupu odborné literatury pro aktuálně řešený grant Fondu rozvoje Masarykovy univerzity a jejímu zaslání do ČR (29.-30.5.), dále jsem provedl krátký terénní výzkum v oblasti Ordosu (navštívil jsem jednu pasteveckou rodinu v chošunu Otot a klášter Sin-e juu a společně s výpravou mongolských studentů Centrální univerzity jsem navštívil běžně nepřístupný komplex jeskynních chrámů s nástěnnou výmalbou z 15. - 17. století, Arjai agui, dokládající přítomnost buddhismu mezi Mongoly v tomto období (24. - 28. 5.). Před odletem (2. 6.) jsem dva dny prováděl výzkum v 1. čínském historickém archivu v Pekingu (31.5., 1.6.).

2.) Druhou část studijního pobytu jsem uskutečnil ve dnech 19. 7. - 13. 9. 2017. Na začátku pobytu jsem se zúčastnil odborné konference, většinu pobytu jsem věnoval terénnímu výzkumu a na závěr pobytu jsem pokračoval v archivním studiu.

Na začátku pobytu jsem původně plánoval účast na mezinárodní konferenci jazykovědného zaměření pořádané organizací The Altaic Society of Korea “The 13th Seoul International Altaistic Conference in Ulánbátar” (National University of Mongolia, 13. - 18. 7. 2017) a na tuto konferenci jsem rovněž poslal příspěvek s názvem “*Rasiyan-u qumq-a: Linguistic Analysis and Tentative Dating*”, který byl již před zahájením konference vydán ve sborníku z této konference. Z osobních důvodů jsem však mohl do Mongolska přijet až po skončení této konference. Na konferenci za mne příspěvek zástupně přednesla spoluautorka Dr. Ayalagu, odborná asistentka Chöchnúrské národnostní univerzity v Xiningu a doktorandka na FF MU a FF UK.

Ihned po příjezdu do Mongolska jsem se zúčastnil další mezinárodní konference “International Conference on the Study of the Mongolian Kanjur (20. – 21. 7. 2017) pořádané Ústavem historie a archeologie Mongolské akademie věd a Mezinárodním mongolistickým svazem a přednesl na ní příspěvek s názvem „Sútra osmi jasných nebe a země (nově objevená verze Sútry osmi jasných k překonávání nepřijemností)“ (“*Огторгуй газрын найман гэгээн судрын асуудалд (Харш засах найман гэгээн судрын нэгэн шинэ хувилбар)*”). Po konferenci jsem písemnou verzi článku předal k otištění ve sborníku z konference.

Po skončení konference jsem se začal připravovat na odjezd na terénní výzkum, k němuž jsem vyjel dne 25. července autobusem do Chovdu. 26. července jsem po příjezdu do

Chovdu okamžitě přesedl do lokálního auta jedoucího do sumu Bulgan v ajmagu Bajan-Ölgij. Po cestě jsme se zastavovali v sumu Mönchchajrchan, kde jsem se stihl setkat se svými dvěma známými informantkami. Po příjezdu do sumu Bulgan 27. července jsem se setkal s informanty manželi Bulgaa a Böchčuluunem a představil jim výsledky svého výzkumu o genealogii rodu místních vládců, jehož je paní Bulgaa potomkem. 28. července jsem s místními lidmi vracejícími se z oslav v sumu Mönchchajrchan vyjel na letoviště u jezera Cönchöl. Hned dalšího dne zdejší rodiny překočovávaly na nedaleké podzimní stanoviště na druhé straně jezera Cönchöl. Při pobytu u jezera Cönchöl jsem se snažil využít všech příležitostí k rozhovorům s mým hlavním informantem, panem R. Čadrábalem, a dalšími sousedy. 1. srpna jsem navštívil rodinu B. Dügerdžava a další na „Cönchölské Horní louce“. 2. srpna jsem navštívil rodinu pana Okt'jábra v Bulag salá. 3. srpna ráno se všichni muži ze sousedství vydali provádět senoseč, při které jsem byl po celou dobu přítomen a vedle osobní spoluúčasti jsem prováděl etnografická pozorování a dokumentaci. Protože se louky, které se k tomuto účelu sečou, nacházejí povětšinou v pásu zimovišť, měl jsem možnost alespoň nepřímo seznámit se s podmínkami zimování místních rodin, které jsem dosud neměl možnost poznat, protože jsem lokalitu navštěvoval výhradně v jarních a letních měsících. 11. srpna jsme se hromadně vrátili na podzimní stanoviště pastevců u jezera Cönchöl, kde jsem pokračoval ve svém orálněhistorickém výzkumu. 15. srpna jsem v doprovodu členů rodiny, u níž jsem bydlel, navštívil údolí řeky Arct a jezero Bajannúr, které slouží jako letoviště skupiny Chovogsajrských Torgúdů ze sumu Bulgan v ajmagu Chovd. Ačkoli na letoviště v posledních letech téměř nevycházejí staří lidé kvůli vysoké nadmořské výšce, mohl jsem se seznámit alespoň prostřednictvím mladší generace se situací této skupiny „Chovogů“, která se do Mongolska přistěhovala teprve ve 40. letech 20. století ze sousedního Xinjiangu. 16. - 17. srpna jsem navštěvoval torgúdské rodiny na stráních nad jezerem Cönchöl (Bulag salá, Dund salá). 18. srpna mě za vydatného deště dovezl Č. Tömröo s manželkou autem do centra sumu Bulgan, odkud jsem 20. srpna vyjel do centra ajmagu Bajan-Ölgij, města Ölgij. 21. srpna jsem po složitém vyřizování povolení ke vstupu do pohraničního pásma na území sumu Altaj vyjel do sumu Bujant, kde jsem se následujícího dne setkal s panem Bajanbou a panem Tené a provedl s nimi interview. Ve večerních hodinách jsem přešel dále do sumu Altaj, kde jsem byl ubytován na místní poměry ve velice bohaté kazašské rodině veterináře Dosana. 22. srpna jsem dorazil k rodině pamětníka Č. Batnasana u řeky Sagsaj, jehož jsem navštívil poprvé v roce 2014. V této rodině jsem zůstal do 26. srpna a v této době jsem se za pomoci pana Batnasana dostal až do bagu Ulán Chad k čínským hranicím. 26. srpna jsem se v centru sumu Altaj setkal s dalšími pamětníky a na noc dorazil do sumu Bujant. V sumu Bujant jsem se 27. srpna setkal s místním hlavním lamou Mǝngǝnchujagem. Při čekání na autobus v Ölgij jsem 28. srpna sháněl kazašsky psané publikace k místní historii. Do Ulánbátaru jsem přijel autobusem dne 30. srpna.

Po návratu do Ulánbátaru jsem pokračoval v archivním studiu, věnoval jsem se setkávání a konzultacím s odborníky a připravám na odlet do ČR.

Financování

Náklady na druhou cestu do Mongolska (letenku Praha – Ulánbátar – Praha) uhradila Masarykova univerzita z prostředků MŠMT na studijní pobyty v rámci mezivládních kulturních dohod, náklady na první cestu do Mongolska a náklady na terénní výzkum jsem hradil sám za příspěvní cestovního stipendia Nadace Český literární fond (10 000 Kč) a stipendia na výzkumnou aktivitu z prostředků projektu specifického vysokoškolského výzkumu „Jazyk a nástroje pro jeho zkoumání“ (FF UK) s názvem „Předběžný průzkum ojratských rukopisů Altajských Urianchajců a posouzení dialektických zvláštností v nich obsažených“ (8000 Kč).

Při letošním studijním pobytu jsem nedostal stipendium, které mongolská strana stipendistům prostřednictvím Mongolské státní univerzity poskytuje. Důvodem byla patrně skutečnost, že jsem byl v roce 2016 ve schvalovací nótě z Ministerstva vzdělávání, kultury, vědy a sportu Mongolska pro studijní pobyty v akad. roce 2016/2017 omylem vynechán a teprve po obětavé intervenci MŠMT (paní Mgr. Ivana Ryšková), Velvyslanectví ČR v Ulánbátaru a rovněž osobní návštěvě na ministerstvu v Ulánbátaru se podařilo získat dodatečnou schvalovací nótu pro pobyt v akad. roce 2016/2017. V seznamu stipendií však bylo moje jméno opět vynecháno. Pracovnice Oddělení zahraničních vztahů Mongolské státní univerzity paní D. Sarantsetseg se s velkou ochotou opakovaně snažila od mého příjezdu koncem dubna 2017 vyjednat na mongolském ministerstvu dodatečné udělení stipendia, ale ministerstvo tomuto požadavku nevyhovělo ani po mé osobní návštěvě u příslušného pracovníka ministerstva (pan Gardi) počátkem září 2017. Je ovšem třeba dodat, že problémy s vyplácením stipendií nastávají při kratších několikaměsíčních pobytech ke konci akademického roku častěji, protože stipendia jsou na účet univerzity převáděna na začátku akademického roku a posléze musejí projít do dalšího účetního roku. Navíc v letních měsících červenci a srpnu se stipendia na Mongolské státní univerzitě zpravidla nevyplácejí.

Vzhledem k tomu, že jsem ve zprávě již neopakoval řadu praktických informací spojených s pobytem, jsem ochoten všem, kteří se připravují na svůj první studijní pobyt v Mongolsku, odpovídat na dotazy e-mailem: OndrejSrba@gmail.com.